

До
150

річчя створення
Херсонського
державного
аграрно-
економічного
університету

Матеріали
Міжнародної науково-
практичної конференції
**«СУЧАСНІ ВЕКТОРИ
РОЗВИТКУ
АГРАРНОЇ НАУКИ»**

Херсон-Кропивницький – 2024

Міністерство освіти і науки України
 Херсонська обласна військова адміністрація
 Херсонський державний аграрно-економічний університет
 La Spiruline des Landes, France
 Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu, Poland
 AGH University of Science and Technology in Kraków, Poland
 Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, Germany
 CEA Farm SIA, Latvia
 College of Agricultural Sciences, The Pennsylvania State University, USA
 Академія праці, соціальних відносин і туризму
 Березнегуватське лісництво філія Баштанське ЛГ Південний лісовий офіс
 Вінницький національний аграрний університет
 ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»
 Державний біотехнологічний університет
 Донецький державний університет внутрішніх справ
 ДП «Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій»
 ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
 Житомирський агротехнічний фаховий коледж
 Запорізький науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
 Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
 Інститут аграрної економіки НААН
 Інститут водних проблем і меліорації НААН
 Інститут демографії та проблем якості життя НААН
 Інститут кліматично орієнтованого сільського господарства НААН
 Інститут продовольчих ресурсів НААН
 Київський національний університет технологій та дизайну
 Львівський національний національний університет природокористування
 Миколаївський національний аграрний університет
 Національне агентство з акредитації України
 Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами,
 одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА)
 Національний університет «Львівська політехніка»
 Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
 Національний університет біоресурсів і природокористування України
 Одеська державна сільськогосподарська дослідна станція ІКОСГ НААН
 Одеський державний аграрний університет
 Південно-Українська філія УкрНДПВТ ім. Л.Погорілого
 Поліський національний університет
 Полтавський державний аграрний університет
 Приазовський державний технічний університет
 Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
 Український державний науково-дослідний інститут «Ресурс»
 Український державний університет імені Михайла Драгоманова
 Український науково-дослідний інститут гірського лісництва імені П.С. Пастернака
 Уманський національний університет садівництва
 Університет Григорія Сковороди в Переяславі
 Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
 Херсонське відділення Одеського НДІ судових експертиз
 Херсонський національний технічний університет
 Центральна геофізична обсерваторія імені Бориса Срезневського
 Центральноукраїнський національний технічний університет

СУЧАСНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ НАУКИ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

17-18 вересня 2024 р.

Херсон-Кропивницький - 2024

УДК 001.83+332.1(477)

С38

Редакційна колегія:

КИРИЛОВ Юрій Євгенович – ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук;

ЛАВРЕНКО Сергій Олегович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, Заслужений винахідник України, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету;

МРИНСЬКИЙ Іван Миколайович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, декан агрономічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету;

КИРИЧЕНКО Наталя Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету;

БАЛАБАНОВА Ірина Олександрівна – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, декан біолого-технологічного факультету;

БОЙКО Павло Михайлович – кандидат біологічних наук, доцент, декан факультету рибного господарства та природокористування;

ДУДЯК Наталія Василівна – доктор економічних наук, професор, декан факультету архітектури та будівництва;

Автори опублікованих тез несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них та за всі інші відомості.

С38 Сучасні вектори розвитку аграрної науки: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (ХДАЕУ, 17-18 вересня 2024 року). Херсон: ХДАЕУ, 2024. 909 с.

Modern Vectors of Agrarian Science Development: proceedings of the International scientific-practical conference (KSAEU, 17-18 September 2024). Kherson: KSAEU, 2024. 909 p.

У збірнику представлено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «СУЧАСНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ НАУКИ», присвяченій 150-річчю створення Херсонського державного аграрно-економічного університету, яка проходила 17-18 вересня 2024 року на базі Херсонського державного аграрно-економічного університету.

УДК 001.83+332.1(477)

© Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2024

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. «Сталий розвиток аграрного сектору. Інноваційні технології в агровиробництві»	22
Вожегова Р.А. МОНІТОРИНГ АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ УМОВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ДАНИХ ДИСТАНЦІЙНОГО ЗОНДУВАННЯ ЗЕМЛІ	23
Вожегова Р.А., Біднина І.О., Лиховид П.В., Козирєв В.В., Томницький А.В. ПОЛІПШЕННЯ МЕЛІОРАТИВНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ҐРУНТІВ В УМОВАХ ДІЇ ІНГУЛЕЦЬКОЇ ЗРОШУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ	27
Аверчев О.В., Нікітенко М.П. АКТУАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ПРОСА В УМОВАХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН	32
Kovalevskyi S.I., Sokolovska I.M. RESEARCH ON THE INFLUENCE OF PRECEDING CROPS AND SOWING DATES ON THE PRODUCTIVITY INDICATORS OF WINTER BARLEY IN THE CONDITIONS OF THE NORTHERN STEPPE OF UKRAINE	37
Алмашова В.С. ЕКОЛОГІЧНА РОЛЬ НИЖНЬОДНІСТРОВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ	41
Мринський І.М., Кольцов В.В. ОСОБЛИВОСТІ ШКОДОЧИННОСТІ ТА МОНІТОРИНГУ СТЕБЛОВОГО (КУКУРУДЗЯНОГО) МЕТЕЛИКА (<i>OSTRINIA NUBILALIS</i> HBN.) НА ПОСІВАХ КУКУРУДЗИ	46
Holiachuk Yu.S., Kosylovych H.O. PLANT PROTECTION IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	51
Аверчев О.В., Ковшакова Т.С. ФОРМУВАННЯ РІВНЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ ГОРОХУ ПІД ВПЛИВОМ МІКРОЕЛЕМЕНТІВ ТА БІОСТИМУЛЯТОРІВ ЗА РІЗНИХ ГУСТОТ ПОСІВІВ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ	56
Попова О.Л. СТАНДАРТИ НАЛЕЖНОГО ВЕДЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА У ЄВРОСОЮЗІ	60
Яропуд В.М. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНСТРУКТИВНО- РЕЖИМНИХ ПАРАМЕТРІВ ВЕНТИЛЯЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ТВАРИННИЦЬКИХ ПРИМІЩЕНЬ	65
Марковська О.Є., Яковець А.С. ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ФУНГІЦИДІВ-РЕТАРДАНТІВ У ПОСІВАХ РІПАКУ ОЗИМОГО	70

Тищенко А.А. ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДІВ ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ	763
Чеснок М.М. ОСНОВНІ ЧИННИКИ ТА КРИТЕРІЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ	768
Корж В.С. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЇ У БІЗНЕС-МОДЕЛЯХ	773
Рубаненко І.М. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В ІНТЕГРАЦІЙНИХ УМОВАХ	776
Лиховид П.В. МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЧАТ-БОТУ AGR11 ДЛЯ ВИРІШЕННЯ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ В АГРОНОМІЇ	779
Скрипник С.В. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АГРОБІЗНЕСУ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	782
Sovach K.O. FURTHER EDUCATION AGRARIAN SECTOR IN GREAT BRITAIN: REASONS FOR CHOOSING	787
Шацька З.Я., Когут А.Л. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	792
Лебідь О.В. РОЛЬ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	797
Korzhov Ye.I. USE OF ARTIFICIAL EARTH SATELLITES IN MONITORING THE MOVEMENT OF MARINE FISHING NAVIGATION	801
Рябініна Н.О. БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА АГРОПРОМИСЛОВОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ	805
Коломоєць О.Д. ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА І ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ	810
Борак А.Ю. СТАЖУВАННЯ У МАЛИХ АГРАРІЇВ ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ПІДГОТОВКИ НОВИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ	814
Жигало І.І. СУЧАСНІ УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	817
Боліла С.Ю. МАРКЕТИНГОВІ ОРІЄНТИРИ АГРОВИРОБНИКІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ЗАГРОЗ	821

3. Bannerjee G., Sarkar U., Das S., Ghosh I. Artificial intelligence in agriculture: A literature survey. *International Journal of Scientific Research in Computer Science Applications and Management Studies*. 2018. Vol. 7. No. 3. P. 1-6.

4. Shadrin D., Menshchikov A., Somov A., Bornemann G., Hauslage J., Fedorov M. Enabling precision agriculture through embedded sensing with artificial intelligence. *IEEE Transactions on Instrumentation and Measurement*. 2019. Vol. 69. No. 7. P. 4103-4113.

УДК 657.21:334

Скрипник С.В.

д.е.н., доцент, професор кафедри підприємництва, обліку та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний університет

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АГРОБІЗНЕСУ В СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Дані бухгалтерського обліку є важливим джерелом інформації при формуванні показників соціальної звітності, оскільки дозволяють узагальнити інформацію про соціальні ініціативи будь якої компанії. Сучасна теоретична школа соціальної звітності досі містить невирішені проблеми соціальної звітності, які дають змогу визначити основні напрями реалізації поставлених цілей у формуванні соціальної відповідальності. Перш за все, необхідно визначити соціальні ініціативи, що виникають внаслідок господарських операцій, які є предметом бухгалтерського обліку.

Питання, пов'язані з вивченням бухгалтерського обліку і формуванням соціальної звітності у діяльності сільськогосподарських суб'єктів господарювання, є досить новими, однак вже висвітлені у наукових працях багатьох вітчизняних вчених [1, 3-5]. Нові витoki розвитку сільськогосподарського підприємництва під впливом глобалізації економіки

спрямовують дослідників на подальші наукові пошуки для підвищення добробуту суспільства загалом в країні.

Бухгалтерський облік несоціальної діяльності підприємств суворо регламентований інструкціями, які встановлюють факти господарської діяльності та механізми їх впровадження в облікову систему та закладені в облікову політику. Ці питання є особливо важливими при складанні соціальної звітності, оскільки дозволяють бухгалтеру на основі нормативних документів і наказу про облікову політику підприємства визначити, які управлінські рішення можна або навіть потрібно приймати на основі вивчених фактів, а також як прийняті рішення зможуть здійснювати підтримку фінансової стабільності господарюючого суб'єкта.

Суттєвим кроком у напрямку соціальної звітності стало запровадження відповідних стандартів та реалізація заходів, що стимулюють сучасний бізнес до дотримання принципів соціальної відповідальності. На початку XXI століття світове значення отримав Глобальний договір ООН, який охоплює права людини, трудові відносини, охорону навколишнього середовища та протидію корупції. Станом на сьогодні, понад 3000 компаній з усього світу приєдналися до цієї ініціативи. Україна в цьому напрямку активно розвивається і вже з 2005 року має функціонуючу національну мережу компаній, які добровільно підтримали принципи Глобального договору ООН та щорічно звітують про запровадження цих принципів у свою щоденну діяльність.

Існують стандарти, які регулюють формування соціальної звітності, зокрема Глобальна ініціатива зі звітності (GRI) [2], яка надає компаніям можливість підготувати звіт про економічний, соціальний та екологічний вплив на навколишнє середовище з урахуванням загальноновизнаних принципів та показників. В Україні показники соціально відповідального бізнесу описані в Меморандумі, що базується на принципах Глобального договору ООН, вимогах Європейського Союзу, українського законодавства та сприйнятті вітчизняних бізнес-лідерів про зміст соціальної відповідальності. Водночас і прийнятий у жовтні 2010 року Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 «Керівництво з

соціальної відповідальності», який в Україні було адаптовано як національний стандарт, заслуговує на особливу увагу [6].

Виходячи з цих досягнень та положень Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність», метою ведення соціально орієнтованого обліку є надання користувачам повної, об'єктивної та достовірної інформації про стан та результати фінансування соціальних програм. У зв'язку з цим виникає необхідність вирішення проблеми формування облікової інформації про фінансування соціальних заходів для її відображення у відповідній звітності. Ця проблема стає ще більш актуальною з огляду на необхідність приведення національної системи обліку та звітності у відповідність до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також у контексті трансформаційних процесів у фінансовій звітності.

Бухгалтерський облік має величезні можливості і його методологія може бути спрямована також і на соціальну діяльність агробізнесових структур. Усвідомлення необхідності впровадження нових підходів дозволить кардинально трансформувати існуючий порядок бухгалтерського обліку, створить умови для динамічної взаємодії суспільства та підприємництва.

З метою визначення операцій та подій соціальної діяльності підприємства, які підлягають обліку, необхідно дати їм оцінку з погляду змін, що відбуваються з капіталом, ресурсами та/або зобов'язаннями підприємства. Отже, усі господарські операції мають бути оформлені первинними документами, що містять певні реквізити. Зокрема, у первинних документах повинні знайти відображення характер операції, інформація про сторони, що беруть участь, сума, дата та інша інформація.

Окремі операції не можна відобразити окремою проводкою або окремим первинним документом. Щоб скласти бухгалтерський запис подібної операції, слід зробити посилання на той первинний документ, яким послужив основою для складання бухгалтерської проводки. Первинні документи можна використовувати при подальшому звірванні ведення обліку, в процесі аудиторської перевірки, а також як доказ достовірності формування звітності.

Бухгалтерський облік соціальної діяльності - це сукупність дій, вкладених у формування звітності з урахуванням інформації первинного обліку, що складається з кількох етапів. Періодичність формування соціальної звітності становить один рік, який залежно від рішення керівництва організації може збігтися або не збігтися з календарним роком.

Також потрібно брати до уваги таке важливе джерело фінансування соціальної діяльності як нерозподілений прибуток. Слід зазначити той факт, що досить проблематичним може бути формування в масовому порядку програм соціальної відповідальності бізнесу за рахунок прибутку, що залишається в його розпорядженні. Дослідження вказують на той факт, що існує необхідність у розробці методології, базуючись на якій можна буде вирішити питання взаємозв'язку між основними формами звітів. На нашу думку, це питання можна вирішити, застосовуючи технології європейських країн з вивчення взаємозв'язків різних видів корпоративних звітів.

При формуванні показників соціальної звітності на основі даних первинного обліку соціальних ініціатив слід враховувати той факт, що соціальній сфері характерна умова невизначеності. У зв'язку з цим необхідно класифікувати та вести точний облік ризиків. Це такі види ризиків:

- ризики, пов'язані з менталітетом людей, які виконують соціальну стратегію підприємства;
- ризики, пов'язані з вибором облікової політики, яку розробляє підприємство;
- серія ризиків, викликаних довкіллям;
- ризики, спричинені політикою власників.

Вочевидь, здійснення широкомасштабних соціальних програм може здійснюватися лише у великих бізнес-структурах аграрної сфери економіки. Розвиток корпоративної соціальної звітності в інтегрованій формі дозволить таким підприємствам самостійно розподіляти витрати на реалізацію соціальних програм. Насамперед це торкнеться тих напрямів соціальної сфери, витрати за якими можна буде віднести на собівартість, або вони можуть підпадати під

пільги і дозволять зменшити оподатковуваний прибуток.

У процесі формування показників соціальної звітності необхідно враховувати такі ключові аспекти:

- контролювати досягнення поставленої мети;
- враховувати провадження договорів соціальної діяльності;
- керувати персоналом, зокрема, контролювати переміщення працівників, які провадять соціальну діяльність;
- диспетчеризація, що передбачає контроль під час руху цінностей, пов'язаних із здійсненням соціальних ініціатив;
- контролювати рух цінностей у натуральному та у грошовому вимірі;
- документувати усі аспекти соціальної діяльності;
- прогнозувати ймовірне настання певного розвитку неочікуваних та очікуваних подій: планування, експертні оцінки, аналіз соціальної діяльності.

Отже, на нашу думку, соціальну звітність слід формувати на основі даних соціального обліку, який можна зарахувати до оперативного обліку. Оскільки оперативний облік є господарською інформацією, що неохоплена бухгалтерським обліком, інакше кажучи, якщо з усієї інформаційної управлінської сукупності виключити саме бухгалтерський облік, будуть отримані дані оперативного обліку.

Корпоративну соціальну звітність аграрних підприємств можна формувати шляхом інтеграції до загальної бухгалтерської звітності або шляхом виділення з неї управлінської чи оперативної складової обліку. Крім того, уповноважені організації мають визначити первинну облікову документацію, необхідну для формування показників корпоративної соціальної звітності, ці документи повинні містити обов'язкові реквізити.

Список використаних джерел

1. Бурдюк О.В. Облік соціально відповідальної діяльності як інформаційна основа управління сталим розвитком підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. № 20, 2016. С. 33-38.

2. Глобальна ініціатива зі звітності (Global Reporting Initiative). URL: <http://www.globalreporting.org> (дата звернення: 12.08.2024)
3. Жиглей І.В. Соціально відповідальна діяльність: поняття, складові та передумови відображення у системі бухгалтерського обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2012. Вип. 3 (24). С. 170-174.
4. Король С.Я. Теоретичні засади соціального обліку. *Облік і фінанси*. 2016. № 2(72). С. 29-34.
5. Крюкова І.О., Лагодієнко О.В. Соціальна відповідальність агробізнесу та ESG практика як способи досягнення цілей сталого розвитку. *Проблеми системного підходу в економіці*. Вип. 1(94), 2024. С. 49-56.
6. Міжнародний стандарт ІСО 26000 «Управління соціальною відповідальністю» URL: <https://www.dqsglobal.com/uk-ua/sertifikujte/iso-26000> (дата звернення: 12.08.2024)

UDK 371.2

Sovach K.O.

Senior Lecturer,

Kherson State Agrarian and Economic University

FURTHER EDUCATION AGRARIAN SECTOR IN GREAT BRITAIN: REASONS FOR CHOOSING

Nowadays, mankind has begun to determine the economic potential of a country not based on its natural resources, but on the human factor and the intellectual property of the state. The emergence of this approach to determining economic potential has been facilitated by the transition of mankind from industrial to scientific and information technologies based on intellectual property and determined by the level of human development and the state of the nation's scientific potential.

Наукове видання

**СУЧАСНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ
НАУКИ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

17-18 вересня 2024 року

(Українська, англійська, польська мови)